

A Review of Student's Products for Museum Studies and Practices Classes Held Online During the Covid-19 Pandemic

Berivan EKİNCİ

Dicle University, Turkey

ABSTRACT

With the Covid-19 pandemic that became a global issue, face-to-face education has been suspended in Turkey as the same prevails for the rest of the world and every institution tried to continue their education and teaching activities with distance online practices within their means for the sake of not falling behind in education. The main purpose of this study is the review of products created by the students taking Museum Studies and Practices to subject included in the undergraduate program of Art Teaching during the distance learning process. The efforts both by the education institutions and the museums during the pandemic regarding the teachings of the lessons in the process of distance learning have been reviewed and the experiences in the practice with the students regarding the process have been shared. Along with normalization, online lectures have been provided in Diyarbakır İçkale Museum during the days when the museum was open and the 'Thematic Exhibition Building' of the museum has been visited. The students were asked to draw the development and improvement stages of an object and to provide brief information on the historical period in which their selected object has been utilized. As for the practical part of the lectures, the products of 50 students have been reviewed through the method of document analysis. Information on what are the thematic objects selected by the teacher candidates, how many different stages they were able to draw the object, the title they have selected for their themes, and the technique they used in their drawings have been shown within tables in the findings section. It has been observed that the practical lectures undertaken with the students through the artifacts exhibited at the museum have been as effective as face-to-face education. Despite all of the restrictions during the distance learning period, the students were still able to visit the virtual museums that have provided access to their inventories and were able to undertake practical studies starting a single theme. Suggestions regarding the development of new projects as to what kind of an effect this process is going to have for the days to come and regarding the responsibilities of the establishments and institutions in distance learning and the improvement of the studies for utilization of technological resources towards the online use of the museums in the field of education have been provided within the context of this study.

Keywords: Museum education, Covid-19 pandemic, online education.

Type: Research

Article History

Received: 21.08.2021

Accepted: 19.10.2021

Published: 26.10.2021

Corresponding Author:

Berivan EKİNCİ

SCREENED BY

Diyarbakır Fortress and Hevsel
Gardens Cultural Landscape /
Diyarbakır

Suggested Citation

Ekinci, B. (2021). A review of student's products for museum studies and practices classes held online during the Covid-19 pandemic, *Journal of International Museum Education*, 3(1), 56-73. <https://doi.org/10.51637/jimuseumed.985700>

About the Author

Berivan Ekinci, after completing her bachelor's and master's degrees in the department of art teaching, she was awarded her doctorate in the Department of Fine Arts Education at Ankara University. She is an Assistant Professor at Dicle University, Ziya Gökalp Education Faculty, Fine Art Education Department. E-mail: berivanekinci@hotmail.com, <https://orcid.org/0000-0002-0663-7040>

Covid-19 Salgını Sürecinde Çevrimiçi Gerçekleştirilen Müze Eğitimi ve Uygulamaları Dersindeki Öğrenci Ürünlerinin İncelenmesi

Berivan EKİNCİ

Dicle Üniversitesi, Türkiye

ÖZ

Küresel bir salgına dönüşen Covid-19 salgınıyla birlikte tüm dünyada olduğu gibi Türkiye’de de yüz yüze eğitime ara verilmiş, eğitimin aksamaması adına her kurum kendi olanakları dâhilinde eğitim öğretim faaliyetlerine uzaktan çevrimiçi uygulamalarla devam etmiştir. Bu çalışmada resim-iş öğretmenliği lisans programında yer alan Müze Eğitimi ve Uygulamaları dersini alan öğrencilerin uzaktan eğitim sürecinde uygulama kapsamında yaptıkları ürünler incelenmektedir. Uzaktan eğitimde dersin işlenişine yönelik hem eğitim kurumlarının hem de müzelerin pandemi sürecindeki çabaları incelenmiş ve sürece ilişkin öğrencilerle yapılan uygulama deneyimi paylaşılmıştır. Diyarbakır İçkale Müzesinde, normalleşmeyle birlikte müzenin açık olduğu günlerde çevrimiçi ders işlenmiş ve müzenin “Tematik Sergileme Binası” gezilmiştir. Öğrencilerden bir nesnenin gelişim ve değişim aşamalarını çizmeleri ve seçtikleri objenin kullanıldığı döneme ilişkin kısa bilgi vermeleri istenmiştir. Dersin uygulama kısmında 50 öğrencinin ürünü doküman analizi yöntemiyle incelenmiştir. Öğretmen adayının seçtikleri tematik nesne çalışmalarının neler olduğu, kaç aşamada çizdikleri, temalarına verdikleri başlık ve resimlerinde kullandıkları teknik, tablo üzerinden bulgular kısmında gösterilmiştir. Müzede sergilenen çalışmalardan yola çıkılarak öğrencilerle yapılan uygulama çalışması dersin yüz yüze eğitimdeki işlenişine kadar etki ortaya çıkardığı gözlemlenmiştir. Uzaktan eğitim sürecinde, tüm kısıtlılıklara rağmen, öğrenciler envanterini erişime açan sanal müzeleri gezebilmiş, bir temadan yola çıkarak uygulama çalışması yapmışlardır. Bu araştırma kapsamında sürecin gelecek günlerde nasıl bir etkisi olacağına yönelik yeni projeler geliştirmek, uzaktan eğitimde kurum ve kuruluşların sorumluluklarına, müzelerin eğitim alanında çevrimiçi kullanımında teknolojik imkânlardan yararlanma çalışmalarının artırılmasına ilişkin öneriler sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Müze eğitimi, Covid-19, çevrimiçi eğitim.

Tür: Araştırma

Makale Geçmişi

Gönderim: 21.08.2021

Kabul: 19.10.2021

Yayınlanma: 26.10.2021

Sorumlu Yazar:

Berivan EKİNCİ

SCREENED BY

 iThenticate
Professional Plagiarism Prevention

Diyarbakır Kalesi ve Hevsel Bahçeleri Kültürel Peyzajı / Diyarbakır

Önerilen Atıf

Ekinci, B. (2021). Covid-19 Salgını sürecinde çevrimiçi gerçekleştirilen müze eğitimi ve uygulamaları dersindeki öğrenci ürünlerinin incelenmesi. *Uluslararası Müze Eğitimi Dergisi*, 3(1), 56-73. <https://doi.org/10.51637/jimuseumed.985700>

Yazar Hakkında

Berivan Ekinci, lisans ve yüksek lisans eğitimini resim-iş öğretmenliği programında tamamladıktan sonra Ankara Üniversitesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bilim Dalı’nda doktor unvanını almıştır. Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi, Güzel Sanatlar Eğitimi alanında Dr. Öğretim Üyesi’dir. berivanekinci@hotmail.com, <https://orcid.org/0000-0002-0663-7040>

EXTENDED ABSTRACT

The pandemic overtaking the whole world has set back face-to-face education and initiatives towards the use of virtual spaces all around the world have gained speed. The classes that have been discontinued have been carried over to online platforms after being converted into virtual classrooms. Museum Studies and Practice Classes included in the eighth semester of the Art Teaching Major undergraduate program were among the ones where the classes and practices were held at museums. Museum Studies and Practices classes were held online for the 2020-2021 academic year during the pandemic. The purposes and functions of museums are taught within the context of this subject and certain practice studies are held for the performance of such training. These classes are spread over seventeen weeks and provide information on the concept of museums, museology, and museum studies while aiming to make use of museum spaces within the contexts of science, art, and education and teaching the methods and techniques used in the museums. This course is specifically useful in terms of the transfer of knowledge for art education in the museums and from the point of view of the development of practice samples and the museums have been visited through the utilization of virtual museums.

The purpose of this study is to put forward the process on how the subject of Museum Studies and Practices has been taught during the pandemic that has otherwise been taught at a museum being part of Art Teaching major. The experiences on how the means of technology and museums have been utilized are also conveyed across. Such experience on the museum studies and practices held online as a part of the distance learning system with the students at Diyarbakır Museum could also be assessed in terms of the efforts by the schools and museums during the pandemic and targets producing new solutions for the future.

Sub-goals have also been identified for this study to determine what were the themes preferred by the teaching candidates during their practice stages, how such themes have been visualized, and what materials were used for their practice works during the pandemic.

“Thematic Exhibition Building” of the museum has been selected for the practice classes. It has been thought that teaching a part of the class at the museum would enhance the interest of the students and live classes have been held at the museum and the training atelier of the museum. The contents of the classes, the presentations, and sample activities have been communicated to the students by screen sharing. The availability of teaching the class through distance learning has been increased through virtual museum visits, the sources of information for the practice work have been shared and the students have been advised to use easily accessible materials.

Document analysis has been used amongst the qualitative research methods for the review. It consists of a research pattern examining the reflection of the practice with the methods and techniques used in the Museum Studies and Practices course held via distance learning on the works of the students. The data for the research has been collected through document analysis. The study has been implemented during the fall semester of 2020 – 2021 academic year at Dicle University, Ziya Gökalp Faculty of Education, Department of Fine Arts Teaching, Art Teaching Undergraduate Program with the document analysis of 50 students taking Museum Studies and practices Classes. The products of teaching candidates have been assessed through the method of content analysis.

Virtual museums transferring their collections onto digital platforms have contributed a great deal to our Museum Studies and Practices classes. The students have been informed on the concept of museum studies and also on the methods and techniques used in the subject of museum studies and examples of games, dramas, narratives, and art activities performed at museums have been provided for the students before the museum visit. In this course, the students have been introduced to Diyarbakır Museum and its

education hall and they have been prepped on the educational functions of museums and then 50 students from the fall semester of 2020 – 2021 academic year were asked to draw an object of their choice influenced by the “Thematic Exhibition Building” of Diyarbakır Museum and to exhibit it on paper and to provide brief information on the period when such object was used. The practice samples of the museum studies course have been evidenced and interpreted within a table under the identified sub-goals.

At this stage, the students have exhibited the development of an object throughout a historical timeline using visuals and have created their thematic halls without having stepped their feet inside the museum. At the practice stage, they have drawn the changes and developments of the object from past to present on paper by painting their visuals using charcoal pencils, water and colors, acrylic and dry paints setting off from the themes of lighting, communication, transportation, trade, and textile. Then the students provided introduction texts in connection with their themes and then added their titles. The students were also asked to upload their visuals onto the homework uploading system over the distance learning system using computer programs. The promotion of an object and its development through time starting from a theme has been evaluated through the homework uploading system. The practice products of the students have been shown to the others attending the classes through the virtual classroom by way of screen sharing and information on the process of the selected theme has also been provided. It has been observed that the students gained positive experiences from the museum visit which was reflected in their practice products. In addition, it has been established with this practice that the students were able to make connections between the past and the present. This course is a subject where the institutions of education, technology, and art meet on common grounds and thus we believe that it will encourage the students to visit museums after the pandemic giving them the confidence that they are ready for certain practices there, if and when they do so. Museums are made use of by performing a part of the course there. The class which had the highest rate of attendance had been the one held online at the virtual museum.

It had proved to be a great advantage that the university’s Centre for Distance Learning and Research had an information management system. The links to virtual museums have been provided for the students and the students have been asked to visit them. Distance learning provided us with the opportunity to attend museum classes in big groups rather than small ones. The target should be to increase the efforts to wide-spread the virtual visits to museums and historical sites during the pandemic through the use of digitalized versions of out-of-school learning environments. We should continue to produce plans, methods, and technical solutions for the future of more sustainable education. The important effects of the CoViD-19 pandemic had presented us with the requirements of distance learning. The pandemic showed us that more investments should be made in the field of open and distance learning and also that certain learning approaches should be given priority, to sustain continuous education. Our study showed us that distance learning should not be treated as an alternative to face-to-face education for the future and instead, it should be considered as a required means to perform courses involving large groups and to invite guest researchers, museologists, and scientists to the classes and as an application to be made use of while visiting museums and organizing seminars.

GİRİŞ

Aralık 2019'da tespit edilen Çin'in Hubei eyaletinde Wuhan'da ortaya çıkan, solunum yoluyla bulaşabilen ve ölümlerle sonuçlanabilecek kadar tehlikeli olan, Koronavirüs (Covid19) salgını kısa sürede tüm dünyaya yayılmıştır. Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) tarafından 30 Ocak 2020'de "acil durum" olarak ilan edildi ve 11 Mart 2020'de bir pandemi olarak nitelendirildi. Küresel salgın olarak tüm dünyayı etkisi altına alan korona virüsüyle mücadele kapsamında geliştirilen tedavi süreci devam etmektedir. Covid-19 pandemisi sürecinde tespit edilen vakalar ve ölümler sonucunda sosyal izolasyon sağlamak amacıyla kitlesel olarak yapılan faaliyetler ertelenmiş veya iptal edilmiştir. Alınan tedbirler neticesinde eğitim öğretime hemen hemen tüm ülkelerde ara verilmiş ve sonrasında eğitim-öğretimin nasıl devam etmesi konusunda her ülke kendi yöntemini belirleyerek devam etmeye çalışmıştır (Dikmen ve Bahçeci, 2020:83). Covid-19 pandemisi nedeniyle özellikle Çin, ABD, İtalya, İspanya, Fransa, Kore, Türkiye ve Almanya olmak üzere, çoğu ülke yüz yüze eğitim öğretim uygulamalarına ara vermek zorunda kalmış; örgün eğitim uygulamalarının yürütülememesi karşısında, açık ve uzaktan eğitim uygulamaları temel bir öğrenme kaynağı olarak gündeme gelmiştir (Can, 2020:14). Pandemiye yönelik alınan önleyici tedbirler kapsamında Türkiye'de yükseköğretim kurumlarında 16.03.2020 tarihinden itibaren Yükseköğretim Kurulu (YÖK) tarafından üç hafta eğitime ara verildiği duyurulmuştur (Tengiz ve Koç, 2021:68). YÖK 18 Mart 2020 tarihli basın açıklamasıyla eğitim-öğretim faaliyetlerinin uzaktan eğitimi ön plana çıkararak; 23 Mart 2020 tarihinden itibaren 2019-2020 öğretim yılı bahar döneminin tamamen açık ve uzaktan öğrenme sistemi ile sürdürülmesine karar vermiştir (YÖK, 2020). 16 Mart 2020 tarihinde eğitime ara verilmiş ve bu süre 2020-2021 eğitim öğretimde de etkisini sürdürmüştür.

İşman, (2011:3) küresel eğitim imkânı sunan modellerden olan uzaktan eğitimin ilk uygulamasının 1728 yılında posta ile yapıldığını, günümüzde ise gelişen bilişim teknolojileri sayesinde daha nitelikli, telekonferans ve internet uygulamaları biçiminde karşımıza çıktığını belirtmektedir. Böylece uzaktan eğitim uygulamalarının farklı ortamlarda olan öğretmen ve öğrencilerin birbirleriyle görüntülü ve sesli olarak etkili iletişim kurabilmesini sağladığını vurgulamaktadır. "Uzaktan öğrenme, yerden ve zamandan bağımsız olarak sunulabilen, bireylere eğitsel materyallerin elektronik ortamda uygun ve esnek olarak yapılandırılabilme, güncellenebilme ve farklı teknolojileri öğrenme sürecine katabilme, 7/24 kullanabilme gibi özellikler içeren çağdaş ve etkin bir öğrenme biçimidir" (Yamamoto ve Altun, 2020 akt. Can, 2020:17).

Koronavirüs tedbirleri kapsamında kamu mekânları kapanmış, yüz yüze eğitime ara verilmiş, okul, restoran, alışveriş merkezleri, müzeler, kütüphane gibi toplulukları bir araya getiren mekânlar, aktivite, eğlence ve spor salonları kapatılmıştır. Kurumlar, sektörler işlerini evden yürütmüş, seyahat kısıtlamaları getirilmiştir. Salgının yayılmasını önlemek için sokağa çıkmalar durdurulmuş "evde kal" çağrıları yapılmıştır. Bu durum ülkelerin ekonomik, sosyalleşme, sanatsal ve toplumsal faaliyetlerine ara verilmesine neden olmuştur. Salgının etkilerinin uzun süre olacağı düşüncesiyle başta Venedik Bienali olmak üzere Avrupa'daki birçok sanatsal etkinlik takvimleri de değişmiştir. Covid-19 pandemisinin etkilerinin devam etmesi, ne zaman sona ereceğinin henüz bilinmemesi "yeni normal" olarak adlandırılan bu sürece ayak uydurmayı ve alışabilmeyi beraberinde getirmiş, salgının yaratabileceği felakete her zaman hazırlıklı olma konusunda farkındalığı artırmıştır. Özellikle eğitim faaliyetlerinin devam edebilmesi için teknoloji ve internet kullanımı önem kazanmıştır.

Bu duvarsız öğrenme ortamında eğitim alanında olduğu gibi, panel, konferans, webinar, sergi, konser gibi faaliyetlerin yanı sıra müzelerde sanal tur gibi etkinlikler de çevrimiçi ortamlarda sürdürülmüştür. Sosyal medya kullanımına ve katılımına ilgi artmıştır. Bu durumda 2 bin 500 civarında müze (Sanat Atak, 19 Mart 2020) karantina sürecini evlerinde oturan milyonlara müzelerini gezdirme fırsatı sunmuştur. Sanal müzelerin izleyici sayılarında yaşanan artış ile dünyaca ünlü müzeler dijital platformlarda koleksiyonlarını izleyiciyle buluşturma konusunda rekabete girmiştir (Karadeniz, 2020:981). Eserlerini daha önceden arşivleyen müzelerin koleksiyonlarını izleyicilere ücretsiz olarak erişime açtıkları görülmüştür. Bilgiye

erişim bakımından bu müzeleri ücretsiz gezmek izleyici için önemli kazanımlar sağlamış, müzelerin kendi varlıklarını sürdürülebilmeleri adına avantaj sağlamıştır.

Okul dışı öğrenme öğrencinin öğrenmede aktif olarak rol aldığı, yaparak yaşayarak öğrendiği, çevresiyle öğrendiği konuları ilişkilendirdiği ve sosyal yaşantısı ile bağlantılar kurduğu bir öğretim anlayışıdır (Saraç, 2017:61). Müzeler etkili bir okul dışı öğrenme ortamıdır. Müzelerin okullarla iş birliği içinde olmaları gerektiğini belirten San (2018:274)'a göre, müzelerde sunulanları görme, izleme, algılama, alımlama, yaşama geçirme ve tüm bunların getirdiği izleri üretime dönüştürerek ileriye taşıma, müzelerdeki eğitim bilimsel çalışmaların içeriğini oluşturduğudur. Müze ziyaretleri bireyin eleştirel düşünme becerileri ve yaratıcı yeteneklerini etkilemektedir. Müzeleri ziyaret eden çocukların okumada, matematikte, bilimde daha iyi notlar aldıkları; sosyoekonomik veya ırksal eşitsizlik durumuyla karşılaşan bireylerin dahi bu koşullarla başa çıktığı ifade edilmektedir (Akers, 2021). Salgın sürecinde müzeler hem müzeleri, hem çalışanları hem de müze ziyaretçileri için arayışlarını sürdürmüş ve dijital platformlarda buluşmak için girişimlerde bulunmuştur. Dijital platformlar sadece eğitim amacı kaygısıyla değil aynı zamanda pandemi sürecinde yaşanan olumsuz duyguları azaltmayı da amaç edinen girişimlerdir (Kist, 2020:345). Yılda 10 milyondan fazla ziyaretçi ağırlayan Louvre Müzesi mart ayına girerken kapılarını kapatmıştır (Sanat Atak, 2 Mart 2020). Müzelerin insanların salgın sürecinde psikolojik bağlamda sanat ve kültür desteği almalarını sağlamaya çalıştığını söyleyen Karadeniz (2020:982), Victoria ve Albert Müzesi'nin izleyicilerden genel ağ üzerinden topladığı öneriler doğrultusunda salgına karşı 3-D yazıcıları kullanarak sergi salonları için yeni nesil müze malzemelerinin tasarımına yönelik çalışmalar yürüttüğünü belirtmektedir. Houston Çocuk Müzesi, Manhattan Çocuk Müzesi, New York Bilim Merkezleri, British Müzesi, sanal müze ziyaret programını, sanal öğrenme merkezleri oluşturulup çevrimiçi eğitim kaynaklarını önemli ölçüde genişletmiş ve Cambridge Üniversitesi Müzeleri, engelli çocuklara ve ailelerine sanal kaynaklar sunmuştur (Akers, 2021).

Kapılarını kapatmak zorunda kalan müzeler; karantina günlerinde evdeki izleyicilerine koleksiyonlarında bulunan eserlere yönelik görselleri sosyal medya hesaplarında #MuseumMomentofZen etiketiyle paylaşarak moral vermeye çalışmıştır (Harvey, 2020). Getty Müzesi'nin başlattığı *Getty Museum Challenge* ile evdeki nesnelere sanat eserlerini yeniden yaratmalarını ve bunu sosyal medyada paylaşmalarına yönelik bir akım oluşturarak evde kalmak zorunda kalan sanatseverlere sanat koleksiyonlarıyla buluşmalarını ve sanat eserini yeniden düzenleyerek yaratıcılıklarını da sosyal medyada buluşturmayı sağlamıştır (Fotoğraf 1). Bu durum karantina günlerinde insanların sanatla, müzelerle bağlantılarını devam ettirmeyi ve kendilerini sanata dönüştürmeleriyle görsel bir şov sağlamıştır.

Fotoğraf 1. Getty Müzesi'nden Challenge: Karantina sürecinde sanat eserlerini yeniden canlandırma

Yine evde geçirilen günlerin daha katlanabilir hale gelmesi için müzeler sanatsal haberler ve faaliyetler paylaşmaya devam etmiş, çevrimiçi sergiler düzenlemiş, boyama kitaplarını ücretsiz olarak indirebilme imkânı sunmuştur. Bu boyama kitaplarıyla çocuk ziyaretçilerin keyifli vakit geçirmesi, stres ve kaygılarını azaltması aynı zamanda da motor becerilerini geliştirmesi sağlanmıştır. Müzelerin koleksiyonlarını

izleyicilerle buluşturma çabaları gibi sanatçılar da eserlerini izleyiciyle buluşturmak için sanal galerilerde sergiler düzenleyerek çevrimiçi sanatsal etkinlikler sunmaya devam etmiştir. Karadeniz ve Okvuran (2014:867) müzede görmek ve anlamak deneyimi, dokunmak, duymak ve hatta koklamak duyularıyla genişletilebildiğini belirtmiştir. Müzelere gitmek ve sanatı sergilendiği mekânda izlemek bireyde keyifli anlar yaşatmaktadır. Kapanma sürecinde dünyanın birçok müzesini, sanat galerilerini, sergileri ziyaret etmekte sanal turlar alternatif olmuştur. Müzelerin bu yöndeki girişimleri hızla izleyicilerle buluşma imkânları yaratırken bu süreçte eğitimin yüz yüze yapılamıyor olması yeni platformlar ve çözümler üretmiştir.

Amaç

Bu araştırmada Resim-iş öğretmenliği lisans programında yer alan müzede uygulamalı olarak gerçekleştirilen *Müze Eğitimi ve Uygulamaları* dersinin pandemi sürecinde nasıl işlendiğine yönelik sürecin aktarılması amaçlanmıştır. Teknolojinin ve müzelerin sunduğu imkânlardan nasıl yararlandığına dair deneyimler aktarılmaya çalışılmıştır. Öğrencilerle Diyarbakır Müzesi'nden uzaktan çevrimiçi ortamda işlenen müze eğitime ve uygulama çalışmasına dair sunulan bu deneyim müzelerin ve okulların pandemi sürecindeki girişimleri açısından da değerlendirilerek geleceğe yönelik yeni çözümler üretmeyi amaçlamaktadır. Bu çalışmadaki alt amaçlar şunlardır.;

- Salgın sürecinde öğretmen adayları uygulama çalışmalarında hangi temaları işlemişlerdir?
- Öğretmen adaylarının temaları görselleştirme biçimleri nasıldır?
- Öğretmen adaylarının kullandıkları malzemeler nelerdir?

YÖNTEM

Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi kullanılmıştır. Bu çalışmada veriler, doküman incelemesi yoluyla toplanmıştır. Bir araştırma yöntemi olarak doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen olgu ve olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsamaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2011:187). Bu çalışmada uzaktan eğitimle işlenen müze eğitimi ve uygulamaları dersinde kullanılan yöntem ve tekniklerle uygulama aşamasının öğrenci çalışmalarına yansımalarını inceleyen bir araştırma deseninden oluşmaktadır.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubu 2020-2021 eğitim-öğretim yılı güz döneminde Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Resim-iş Öğretmenliği Lisans Programı'nda *Müze Eğitimi ve Uygulamaları* dersini alan 37 Kadın 13 Erkek olmak üzere toplam 50 lisans öğrencisinden oluşmaktadır.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Bu araştırmada Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Resim-iş öğretmenliği lisans programındaki öğrencilerle çevrimiçi işlenen *Müze Eğitimi ve Uygulamaları* dersine ilişkin süreç paylaşılmıştır. Araştırma kapsamında, Diyarbakır Müzesinin "Tematik Sergileme Binası" gezilmiş, öğrencilerden tema kavramından yola çıkarak bir nesnenin gelişim ve değişim aşamalarını kâğıt üzerinde çizmeleri ve seçtikleri objenin kullanıldığı döneme ilişkin kısa bilgiler vermeleri istenmiştir. Öğretmen adaylarının uygulama çalışmalarını ödev yükleme sistemine yüklemeleriyle veriler toplanmıştır.

Kendi alt yapısını kullanan üniversitelerden biri olan Dicle Üniversitesi'nde Uzaktan Eğitim ve Araştırma Merkezi 14.07.2010 tarihinde kurulmuştur. Üniversitenin hazır alt yapısının olması uzaktan eğitimde kolaylaştırıcılığı artırmıştır. Dersler sanal sınıf (Perculus +) ortamında uzaktan yürütülmüştür. İnternet sistemi olan telefon, tablet, bilgisayarla derslere katılım sağlanmış, ders saatinde katılım sağlayamayan

öğrenciler için ders kayıtları oluşturulmuştur. Öğrencinin soru, görüş ve önerilerini sistem üzerinden mesaj yollamasına yönelik olanak sağlanmıştır. Aynı sistem üzerinden dersin haftalık ödevlerini sistemde açılan ödev bölümüne yüklenmesi sağlanmıştır. Böylece her koşulda öğrencilerin karşılaştığı sorunlara yönelik çözüm üretebilen eğitim verilmektedir.

Araştırma 2020-2021 eğitim-öğretim yılı güz döneminde Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Resim-iş Öğretmenliği Lisans Programı'nda *Müze Eğitimi ve Uygulamaları* dersini alan 51 lisans öğrencisinden, bir öğrencinin sağlık sorunları yaşamasından dolayı, 50 öğrencinin ürünleri içerik analizi ile değerlendirilmiştir. Bu analizde, elde edilen bulgular düzenlenmiş ve yorumlanmış bir biçimde okuyucuya sunulmuştur.

BULGULAR

Araştırma Ortamı: Diyarbakır Müzesi

İlk kez 1934 yılında açılan Diyarbakır Müzesi, 2014 yılında İç Kale'de bulunan müze kompleksine taşınmıştır. Etrafı surlarla çevrili olan Diyarbakır şehrinde yer alan İç Kale, M.Ö. 3. binden günümüze kadar olan tarihsel gelişimiyle kuruluşundan itibaren yönetim merkezi olarak kullanılan bir alandır. Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından Diyarbakır İç Kale Projesi kapsamında İç Kale'deki yapıların restorasyonu yapılarak İç Kale'de bulunan Adliye A Binası Arkeoloji-1/Kronolojik Sergileme Binası olarak, Jandarma Binası Tematik Sergileme Binası olarak, Saint George Kilise'si Sanat Galerisi olarak, Karargâh Binası Atatürk Müzesi olarak, Cephanelik Binası Çocuk Uygulama Eğitim Merkezi olarak, Artuklu döneminde kervansaray olarak inşa edilen Eski Cezaevi Binası ise Restorasyon ve Konservasyon Bölge Laboratuvarı ve Müze Müdürlüğü eser deposu olarak düzenlenmiştir. Adliye B Binası Diyarbakır Valiliği Kabul Salonu olarak, Defterdarlık Binası Müze İdari Hizmetler Binası olarak, 7. Kolordu Binası ise kafe restoran olarak hizmet vermektedir. Diyarbakır Müzesi; Prehistorik Çağlar'dan itibaren etnografik eserlerden oluşan zengin bir koleksiyona sahiptir (<https://muze.gov.tr/>). Kentin ilk yerleşim alanlarında yer alması ziyaretçilerine hem şehrin tarihini tanımaları hem de açık alanda olmasından dolayı bahçede gezip dinlenmelerini sağlamaktadır. Okul ziyaretleriyle birlikte eğitici aktivitelerin yapıldığı müze, çevrimiçi derslerin yürütülmesinde de gerekli alt yapı donanımına sahiptir.

Özellikle pandemi döneminde müzelerin sanal gezi uygulamaları ve aktiviteleri, çevrimiçi olarak işlenen *Müze Eğitimi ve Uygulamaları* dersinin işlenişinde önemli etkiler sağlamış, öğrencilerin oturdukları yerde gezmelerine, öğrenmelerine, eğlenmelerine imkân vermiştir. Dersi alan öğrencilerin kurduğu sosyal iletişim grubunda müze ve müze eğitime yönelik haberler aktarılmış, sanal müze gezi deneyimleri paylaşılmıştır. Sanal sınıf ile oluşturulan derste müzenin ve müze eğitiminin tarihçesine değinilerek müzelerin işlevleri aktarılmıştır. Müze, müzecilik kavramları ve müzede eğitimle ilgili bilgiler verilmiş; Dünyada ve Türkiye'de müzeciliğin gelişimi ve müzede yapılan eğitimlere değinilmiştir. Diyarbakır ve çevresinde yer alan müzeler hakkında bilgi verilmiştir. Bölgede aktif olarak çalışan müzeler ve eğitim alanındaki çalışmalar üzerinde durulmuştur. Uzaktan eğitimin elverdiği biçimde bir eğitim etkinlik uygulaması yaptırılmıştır. Müze toplum ilişkisi ve bu yönde yapılan girişimlerin amaçları örneklerle sunulmuştur. Bilgisayar, tablet, cep telefonu ile uzaktan eğitime katılan öğretmen adaylarının müze eğitimi dersinde müzeleri gezerek oradaki nesnelere tanımaları ve bu nesnelere yola çıkarak müzede eğitimin nasıl yapılacağını öğrenmeleri sağlanmıştır. Çevrimiçi olarak işlenen bu dersin işleniş biçimiyle ilgili uzaktan eğitim koşullarında müze eğitimi öğrenmelerine yönelik çalışmalar, dokümanlar, materyaller öğrencilerle paylaşılmıştır. Diyarbakır Müzesi'nin koleksiyonlarını tanıtmak ve bir etkinlik uygulaması için müzeden çevrimiçi dersler işlenmiştir. Dünyanın dört bir yanında kapılarını kapatan müzelerin ve eğitim kurumlarının bir ders kapsamında bir araya getirilme çabasına ilişkin süreç uygulama çalışmasıyla devam etmiştir.

Müze Eğitimi ve Uygulamaları Dersi ve Uygulama Basamakları

Bir ulusun kültürünü, tarihini koruyan ve yaşatan müzeler Erdoğan (2017:85)'a göre dünyada eğitim ortamları olarak kabul görmekte; toplumun aydınlanmasını, geçmişlerini öğrenmelerini, sanatla buluşmalarını teşvik etmektedir. Resim-iş öğretmenliği lisans programının yedinci yarıyılında yer alan *Müze Eğitimi ve Uygulamaları* dersi müzelerde ders işlemeye ve uygulama yapmaya yönelik derslerden biridir. Pandemi sürecine denk gelen 2020-2021 eğitim öğretim yılı *Müze Eğitimi ve Uygulamaları* dersi çevrimiçi olarak işlenmiştir. Bu ders kapsamında müzelerin amaç ve işlevlerine değinilirken müzede eğitimin gerçekleştirilmesine yönelik uygulama çalışmaları yapılmaktadır. On yedi hafta süren ders; müze, müzecilik ve müze eğitime yönelik bilgiler sunarken bilim, sanat, eğitim bağlamında müze ortamlarından yararlanmayı ve müzede kullanılan yöntem ve teknikleri öğretmeyi amaçlamaktadır. Özellikle sanat eğitiminin müzelerde işlenişine yönelik bilgi aktarımı ve uygulama örnekleri geliştirmek açısından faydalı olan bu derste salgın sürecinde sanal müzelerin imkânlarından yararlanılarak müzeler gezilmiştir. Normalleşme süreciyle kapılarını açan Diyarbakır İç Kale Müzesi'nin olanakları dâhilinde ders çeşitli zamanlarda müzede çevrimiçi olarak işlenmiştir. Diyarbakır Müzesi'nin açık olduğu günlerde hem müze tanıtılmış hem de öğrenciler müzeyle buluşturulmuştur. Uygulama etkinliği için müzenin "Tematik Sergileme Binası" seçilmiştir. Dersin bir bölümünü müzede işlemenin öğrencilerde derse ilgiyi artıracığı düşünülmüş, müzede ve müzenin eğitim atölyesinde çevrimiçi dersler yapılmıştır. Ders içerikleri, sunumları ve örnek etkinlikler ekran paylaşımı ile öğrencilere ulaştırılmıştır. Ders uzaktan eğitime uygun hale getirilmiş, sanal müze gezintileriyle ve uygulama çalışmalarına yönelik kaynaklarla dersin içeriği zenginleştirilmiştir.

Müze Eğitimi ve Uygulamaları dersi kapsamında gerçekleştirilecek çalışma üç aşamada planlanmıştır. Bu başlıkta söz konusu basamaklara ait bilgiler aktarılmıştır.

Sanal Sınıfta Müze Eğitimi Öncesi Etkinlikler

Müzeye gitmeden önce sınıfta işlenen dersin amacı öğrencide gidilecek müze ve oradaki nesnelere hakkında merak uyandırmak, heyecanlandırmaktır. Öğrenciler Diyarbakır Müzesi'nin yeri, tarihçesi ve orada sergilenen koleksiyonlar hakkında bilgilendirilmiştir. Müze hakkında öğrencilerle soru-cevap, tartışma, sunum ile bilgi paylaşılmıştır. Öğrencilerle müzede yapılacak etkinliklerle ilgili materyal paylaşılmıştır. Burada materyal seçimi öğrencilerin salgın döneminde ellerinde bulunan, rahatça temin edebilecekleri malzemelerden seçilmiştir. Müze gezisine gidilmeden önce müzede ne tür etkinlikler yapılır bunlar hakkında slayt sunumları ve anlatım yöntemi kullanılmıştır.

Müze Gezisi ve Müzede Eğitim

Ertesi hafta dersin müzede işlenebilmesi için gerekli izinler alınmış ve dersin müzede işlenebilmesi için gerekli alt yapı hazırlığı yapılmıştır. Diyarbakır Müzesinde 1887-1891 tarihleri arasında inşaatı tamamlanan Jandarma Kışlası, İç Kale projesi kapsamında Tematik Sergileme Binası olarak hizmet vermektedir. Binada üç salonda Neolitik Dönem'den günümüze kadar eserler tematik olarak sergilenmektedir. Müze genel olarak tanıtıldıktan sonra müzede bulunan *Tematik Sergileme Binası*'ndaki koleksiyonlar tanıtılmış ve öğrencilerden tematik salonda yer alabilecek farklı nesnelere hakkında görüş bildirmeleri için mesajla veya sözlü katkı sunmaları sağlanmıştır. Tematik Sergileme Salonu'nda yer alan eserler öğrencilere gösterilmiş, incelenmiş ve *Tematik* kavramına değinilmiştir. Müze gezisi eğitim atölyesinin tanıtılmasıyla devam etmiştir. Eğitim atölyesindeki materyal ve malzemeler öğrencilere kamera aracılığıyla gösterilmiş ve kullanımına yönelik bilgiler aktarılmıştır. Öğrencilerin derse mikrofonla katılımları sağlanmış, müze ve müzede bulunan eserlere yönelik görüşlerini paylaşmaları sağlanmıştır.

Fotoğraf 2. Diyarbakır Müzesi Tematik Sergileme Binası (Ekinci, 2021)

Tematik Sergileme Binası'nın alt katında bulunan salonunda İslam Eserleri (seccade, anahtar, tesbih, Kur'an-ı Kerim, çini süslemeler, İslam eserleri motifli şişeler, vazolar... v.b) koleksiyonu sergilenmektedir. Üst katta bulunan iki salonda Ticaret ve Avcılık temaları (giyim, sikke, alışveriş, tablet, yaşam/ölüm, inanç, yemek, av malzemeleri) sergilenmektedir.

Çevrimiçi işlenen derste öğretmen adayları Çocuk Uygulama Eğitim Merkezi Eğitimi atölyesinde bulunan sikke (para) basım, kök boya baskı, ebru çalışması, magnetli yapbozu tamamlama, dijital ekranda yerleştirme gibi eğitici etkinliklerden haberdar edilmiştir. Müzede yaratıcı drama tekniklerinin de kullanıldığı etkinliklerden söz edilerek örnekler gösterilmiştir. Müzede işlenen çevrimiçi ders bir sonraki hafta yapılacak, müzenin tematik salonundan yola çıkılarak hazırlanacak uygulama çalışması hakkında bilgi verilerek sonlandırılmıştır.

Müze Sonrası Okulda Etkinlikler

Müze eğitim çalışması müze gezisi sonrasında okulda yapılan, geri dönütlerin alındığı, elde edilen bilgi ve deneyimlerin değerlendirildiği, geçmiş ile günümüz arasında karşılaştırmaların yapıldığı, gelecekle bağlantıların kurulduğu ve çocukların kendi sonuçlarını ürettikleri etkinliklerdir (Erdoğan, 2017:156). Burada öğrencilerden müzedeki tematik sergileme salonundan yola çıkarak kendi hazırlayacakları bir temanın (nesnenin) zaman içindeki değişim/gelişim aşamalarını resim-iş öğretmenliği lisans programı süresince almış oldukları atölye eğitimleri de göz önünde bulundurularak elle resmetmeleri istenmiştir. Öğrenciler hem nesneyi tanıtmış hem de zaman içindeki değişim ve gelişimlerini görsel sanatların temel ilke ve elamanlarını kullanarak kâğıt yüzeyine aktarmıştır. Eser hakkında kısa bilgi vererek bir düzen içinde göstermeleri ve bu tematik sergilemelerine bir başlık bulmaları istenmiştir. Bu aşamada öğrenciler bir nesnenin tarih boyunca gelişimini görsellerle işlemiş, sanal müze gezileri, ders dokümanları, Diyarbakır Müzesi'nde yapılan çevrimiçi dersler aracılığıyla temalarını belirlemişlerdir. Diyarbakır Müzesi'nde bulunan Tematik Sergileme Binası'nda yapılan gezi, inceleme ve tanınmanın ardından bir tema üzerinden çalışma yapan 50 öğretmen adayının seçtikleri tematik nesne çalışmalarının neler olduğu, kaç aşamada çizdikleri, temalarına verdikleri başlık ve resimlerinde kullandıkları teknik Tablo 1'de gösterilmiştir.

Tablo 1.

Öğrenci uygulama temaları

Sayı	Cinsiyet	Tema	Aşama	Başlık	Slogan	Teknik
1	Erkek	Tekerlek	10			Kâğıt üzerine karakalem
2	Erkek	İletişim Araçları	7	Geçmişten Bugüne İletişim Teknolojileri		Kâğıt üzerine karakalem
3	Erkek	Yazı yazma araçları	6	Kalemin Tarihsel Gelişimi		Kâğıt üzerine karakalem, tükenmez kalem
4	Erkek	Bisiklet	7	Bisikletin Tarihteki Yolculuğu		Kâğıt üzerine karakalem
5	Kadın	İletişim Araçları	10	Geçmişten Günümüze İletişim Araçları		Kâğıt üzerine karakalem

6	Kadın	Aydınlatma Araçları	6	Geçmişten Günümüze Aydınlatma Araçları		Bristol kâğıt üzerine suluboya
7	Kadın	Zaman Ölçen Araçlar	6	Zamanı Ölçen Araçların Zaman İçinde Değişimi		Kâğıt üzerine su bazlı boya
8	Erkek	Saat	8	Saatlerin Tarihsel Gelişimi	"Saatleri Ayarlama Müzesi"	Kâğıt üzerine renkli kalem, kuruboya
9	Kadın	"Duvar Resimleri"	8	"Duvar Resimleri" Mağara Resimleri, Fresk, Grafiti		Kâğıt üzerine karakalem
10	Kadın	Tükenmez Kalem	6	Geçmişin Gölgesinde Tükenmez Kalem		Kâğıt üzerine kuru boya, tükenmez kalem
11	Kadın	Keçe	5	Geçmişten Günümüze Keçe		Kâğıt üzerine keçeli kalem
12	Erkek	Miğfer (Kask)	10	Geçmişten Günümüze Miğfer (Kask)	"Başı değil fikriyatı korumaktı yegâne amaç"	Kâğıt üzerine karakalem
13	Kadın	Cep Telefonu	8	Geçmişten Günümüze		Kâğıt üzerine kuru boya
14	Kadın	Haberleşme	5	Geçmişten Günümüze Haberleşme		Kâğıt üzerine karakalem, kuru boya
15	Kadın	Ütü	10	Geçmişten Günümüze Ütünün Gelişimi		Kâğıt üzerine karakalem kuru boya
16	Kadın	Kalem	6	Geçmişten Günümüze Kalem		Kâğıt üzerine su bazlı boya
17	Kadın	Ütü	6	Ütünün Tarihsel Serüveni		Kâğıt üzerine su bazlı boya
18	Kadın	CocaCola Şişesi	8	Günümüze Kadar Gelen CocaCola Şişesi		Kâğıt üzerine su bazlı boya
19	Kadın	Hesap Makinesi	8	Hesap Makinesinin Günümüze Geliş Hikâyesi	"Sayıların Sihirbazı"	Kâğıt üzerine sulu boya
20	Kadın	Aydınlatma Araçları	9	Geçmişten Günümüze Aydınlatma Araçları		Kâğıt üzerine karışık renkli boya tekniği
21	Kadın	İletişim Araçları	10	Geçmişten Günümüze İletişim Araçları		Kâğıt üzerine karakalem
22	Kadın	Ütü	5	Geçmişten Günümüze Ütünün Evrimi		Kâğıt üzerine kuru boya
23	Kadın	Tv Kumandası	6	Televizyon Kumandasının Geçmişten Günümüze Kadar olan tarihsel gelişimi		Sulu boya kâğıdı üzerine sulu boya
24	Erkek	Saat	9		"Dünyanın XXIV Saati"	Kâğıt üzerine sulu boya
25	Kadın	Telefon	8	Dünden Bugüne Telefon	"Uzakta ki Ses"	Su bazlı boya
26	Erkek	Saat	7	Geçmişten Günümüze Saat		Kâğıt üzerine karakalem
27	Kadın	Fotoğraf Makinesi	8	Geçmişten Günümüze Fotoğraf Makinesinin Gelişimi ve Değişimi		Kâğıt üzerine karakalem
28	Kadın	Güneş Gözlüğü	7	Geçmişten Günümüze Güneş Gözlüğü		Su bazlı boya
29	Kadın	Alışveriş Araçları	6	Alışveriş Araçlarının Zaman İçinde Değişimi		Su bazlı boya
30	Kadın	Saat	8	Zamanın Dönüşümü" Saatlerin Zamanla Değişimi,		Kâğıt üzerine karakalem
31	Erkek	Telefon	6	Telefonun Tarihsel Gelişimi		Kâğıt üzerine karakalem
32	Kadın	Aydınlatma Araçları	9		"Geleceğe Işık Tut"	Kâğıt üzerine renkli boya
33	Kadın	Bisiklet	9	Dünden Bugüne		Kâğıt üzerine kuru boya
34	Kadın	Makas	5	Kesilebilen Araç		Kâğıt üzerine karakalem
35	Erkek	Araba	10	Dünden Bugüne Arabalar		Kâğıt üzerine karakalem
36	Kadın	Aydınlatma Araçları	9	Geçmişten Günümüze Aydınlatma Araçları		Kâğıt üzerine karakalem
37	Erkek	İletişim Araçları	9		"İletişim Evrimi"	Karakalem

38	Kadın	Müzik Çalar Aletler	7	Geçmişten Günümüze Müzik Çalar Aletleri	"Müziğin Harmonisi"	Kâğıt üzerine renkli çalışma
39	Kadın	Aydınlatma Araçları	6	Geçmişten Günümüze Aydınlanma		Kâğıt üzerine kuru boya
40	Kadın	Ütü	6	Geçmişten Günümüze Ütü		Kraft Kâğıdı üzerine füzen
41	Kadın	Aydınlatma Araçları	7	Aydınlanma Serüveni		Kâğıt üzerine karakalem
42	Kadın	Bisiklet	5	Geçmişten Günümüze Bisiklet		Kâğıt üzerine karakalem
43	Erkek	Sesler	8	Geçmişten Günümüze Sesler		Kâğıt üzerine karakalem
44	Erkek	Tekerlek	6	Tekerlek Müzesi	"Zamanda Dönen Nesne"	Kâğıt üzerine karakalem
45	Kadın	Fotoğraf Makinesi	9	Geçmişten Günümüze Fotoğraf Makinesi		Kâğıt üzerine kuru boya, pastel
46	Kadın	Ulaşım Araçları	8	Geçmişten Günümüze Ulaşım Araçları		Kâğıt üzerine karakalem
47	Kadın	Para	6	Para		Kâğıt üzerine karakalem
48	Kadın	Televizyon	9	Geçmişten Günümüze		Su bazlı boya
49	Kadın	Tekerlek	6	Tekerleğin geçmişten günümüze kadar gelen tarihsel gelişim süreci		Bristol kâğıt üzerine sulu Boya
50	Kadın	Ayakkabı	8	Ayakkabı Müzesi		Kâğıt üzerine kuru boya

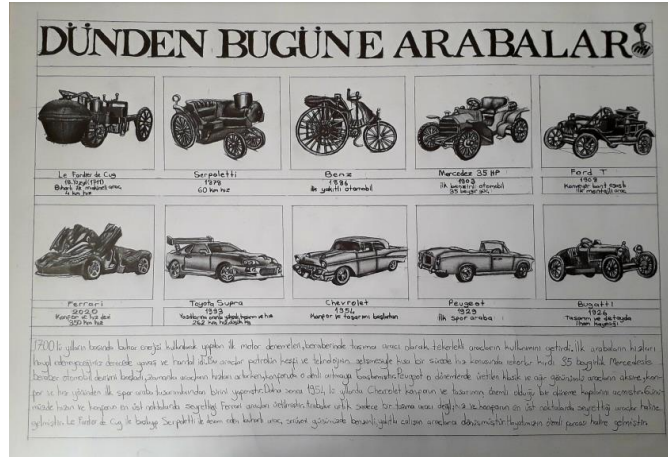
Uygulama Çalışmasında İşlenen Temalara İlişkin Bulgular

Pandemi döneminde uzaktan eğitimde öğrenciler müzeleri sanal olarak gezmiş, sanal sınıf ortamında sunumları izlemiş, tematik sergileme biçimi ile ilgili örnekler inceleyerek bir temadan ilham alarak kendi uygulamalarını gerçekleştirmiştir. Tablo 1'de öğrencilerin hangi temaları kullandıkları görülmektedir. Seçtikleri temanın kullanıldığı dönemlerini yazarak, geçtikleri aşamalarıyla kâğıt üzerinde görselleştirip ödev yükleme sistemine aktarmıştır. Aydınlatma, haberleşme, zaman, ulaşım temaları en sık işlenen temalardır. Öğrencilerin uygulama çalışmalarında, altı kişi aydınlatma aracı, beş kişi iletişim/haberleşme aracı, beş kişi saat, dört kişi ütü, üç kişi tekerlek, üç kişi telefon, üç kişi bisiklet, üç kişi -tükenmez- kalem, iki kişi fotoğraf makinesini işlemiştir. Ayrıca; duvar resmi, keçe, ayakkabı, miğfer (kask), CocaCola şişesi, hesap makinesi, televizyon kumandası, güneş gözlüğü, alışveriş ödeme aracı, makas, araba, müzik çalan aletler, sesler, ulaşım araçları, para, televizyon işlenen temalardır. Özellikle aydınlatma, haberleşme, iletişim araçları, zaman ölçü birimi saat, bisiklet ve tekerlek en fazla işlenmiştir.

Temalarını Görselleştirme Biçimine İlişkin Bulgular

Öğrenciler kronolojik sıraya göre nesnelere yerleştirdikten sonra bunları müzede sergilendiği gibi işlemiştir. Öğrencilerden bazıları da işledikleri temanın geleceğe yönelik tasarımını da hayal etmiştir. Özellikle temalarını sergilerken başlık dışında "Sayıların Sihirbazı" "Dünyanın XXIV Saati, "Uzaktaki Ses" "Zamanda Dönen Nesne" biçiminde slogan eklemiştir. Ayrıca temalarını bir müzede sergileniyor biçimde görselleşip müzelerine "Ayakkabı Müzesi", "Tekerlek Müzesi", "Saatleri Ayarlama Müzesi" gibi isimler vermişlerdir.

Öğretmen adayları seçtikleri temalar hakkında kısa bilgi verip kullandıkları dönemin tarihiyle birlikte günümüze kadar olan değişimlerini kâğıt üzerinde görselleştirmiştir. Elle çizdikleri resimlerini istedikleri biçimde dijital ortamda düzenleme yapabilecekleri de kendilerine hatırlatılmış, temalarına bir başlık vermeleri de önerilmiştir. "Geçmişten Günümüze Saat", "Geçmişten Günümüze Aydınlatma Araçları", "Dünden Bugüne Arabalar", "Günümüze Kadar Gelen CocaCola Şişesi", "Geçmişin Gölgesinde Tükenmez Kalem" şeklinde geçmişten günümüze, dünden bugüne kavramlarıyla temalarına başlık vermişlerdir. Öğrencilerin aydınlatma, haberleşme, iletişim, ulaşım araçları, zaman ölçü birimi saat, tekerlek, kalem gibi nesnelere yararlanarak hazırladıkları uygulama çalışmaları kendilerinden izin alınarak sınıfta gösterilmiştir. İzinleri alınarak derste paylaşılan çalışmalardan bazıları aşağıda yer almaktadır.

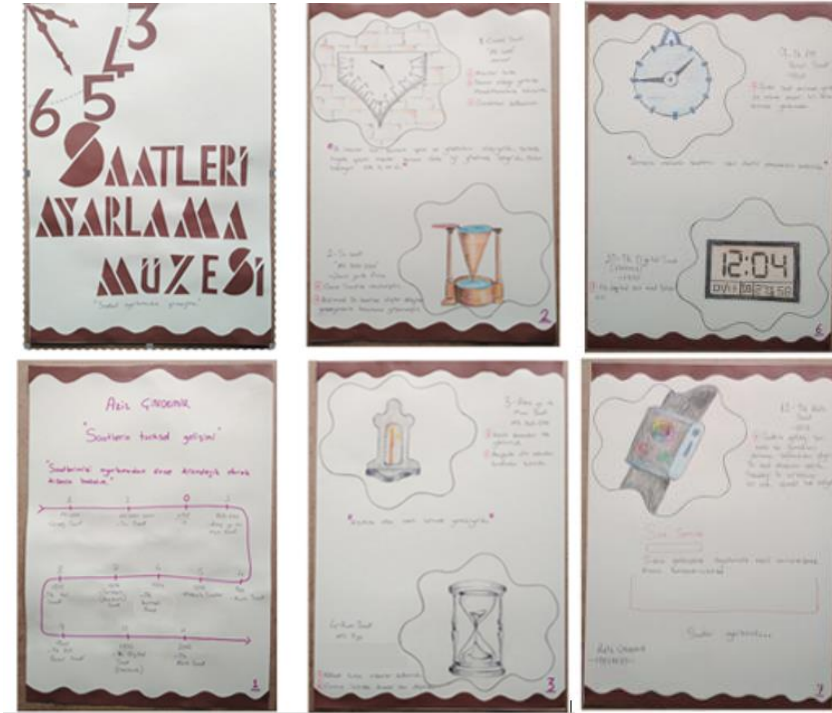
Resim 1. O.K (Erkek), Karakalem

Araba temasının kronolojik olarak işlendiği bu çalışmada başlık olarak “Dünden Bugüne Arabalar” ifadesi yer almaktadır. Kâğıt üzerine karakalem tekniğinde yapılmış çalışmada arabaların dünden bugüne değişimi/gelişimi 10 aşamada gösterilmiştir. Resmedilen otomobiller hakkında kısa bilgilere yer verilmiştir. Öğrenci çalışmalarında ulaşım araçlarından olan arabanın yanı sıra, bisiklet ve tekerlek de aynı biçimde işlenmiştir.

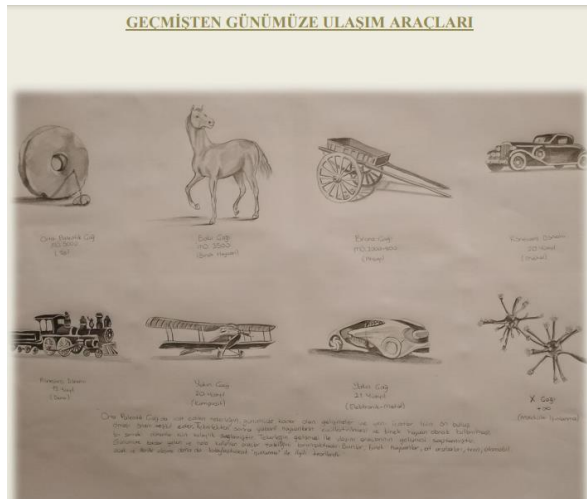
Resim 2. G.E (Kadın), Su bazlı boya

Bir başka öğretmen adayı tarafından işlenen çalışmalardan biri de ayakkabı olmuştur. Resim 2’de görülen ayakkabı görselleri “Ayakkabı Müzesi” başlığıyla sergilenmiştir. Kâğıt üzerine su bazlı boya tekniğiyle tarihsel gelişimlerine göre resmedilmiş ayakkabılar bir müze salonunda sergileniyormuş biçimde işlenmiştir. Bilgisayar ortamında düzenlenerek son şekli verilen çalışma ödev sistemine yüklenmiştir.

Resim 3. A.Ç (Erkek), Kuru boya

Özellikle zaman ölçüm araçları kategorisinde yer alan saat teması beş kişi tarafından işlenmiştir. Resim 3'teki uygulama çalışmasında yine "Saatlerin Tarihsel Gelişimi" başlığı altında bir sergileme biçimi yer almış ve buradaki saatler "Saatleri Ayarlama Müzesi" ismiyle koleksiyonlarını bir müze içinde sergileme imkânı bulmuştur. Öğretmen adayı çalışmasının sonunda da müze izleyicisine "sıra sende" diyerek gelecekteki saati kendisinin çizmesi için boş bir sayfa sunmuş, çalışmayı da "saatler ayarlandı" yazarak bitirmiştir.

Resim 4. Z.T (Kadın), Karakalem

Son olarak "Geçmişten Günümüze Ulaşım Araçları" başlıklı çalışmada gelecek günlerdeki ulaşım aracının "moleküler ışınlama" ismiyle hayatımızın önemli kısmına etki eden korona virüsünün görseli gelecekteki ulaşım aracının üretilmesine ilham olmuştur. Öğretmen adayları genel olarak çalışmalarında seçtikleri eseri bir müzede sergilenebilecek biçimde yerleştirip, altına kullandıkları dönemi yazarak gelişim ve

değişim sürecini geçmişten günümüze doğru anlatmışlardır. Bu uygulama çalışmasıyla öğrencilerin geçmişten günümüze eser inceleyip dün bugün yarın arasında köprü kurabileceğini göstermiştir.

Kullandıkları Malzeme Seçimine İlişkin Bulgular

Öğrencilerin uygulama çalışmaları elle resmedilmiş ve kronolojik sıraya göre kâğıt üzerine sergileme yapılmıştır. Salgının etkisiyle sokağa çıkma kısıtlamaları olduğundan malzeme seçimi kendilerine bırakılmış ve kullanılan malzemenin değerlendirmede dikkate alınmayacağı belirtilmiştir. Bundan dolayı kolaylıkla ulaşabilecekleri malzemeleri seçmişlerdir. Kâğıt üzerine görselleri resmetmek için ellerinde bulunan malzemeleri kullanmışlardır. Bu malzemelerin başında karakalem olmak üzere, renkli kuru boya, renkli tükenmez kalem, suluboya, akrilik boya, su bazlı diğer boyalar, füzen ve keçeli kalem tercih edilmiştir.

Pandemi sürecinde eğitime yönelik kolaylaştırıcı, öğrenci merkezli bir yaklaşım benimsenmeye çalışılmış ve öğrencilerin sahip olduğu imkânlar çerçevesinde ödev konularında ve yüklemde esneklik sağlanmıştır. Öğrencilere tanınan süre içinde öğrenciler ödevlerini sisteme yükleyebilmiştir. Uzaktan eğitim herkes tarafından kullanılabilir duruma gelmiştir. Pandemiyle birlikte uzaktan eğitim çevrimiçi ve sanal ortamların kullanılması önem kazanarak yaygınlaşmaya başlamıştır. Okul dışı eğitim ortamlarının kullanıldığı mekânlar arasında yer alan müzeler, hem koleksiyonlarını sergilemeyi hem de eğitim işlevlerini sanal ortamlarda yaratmaya devam etmiştir. Uzaktan eğitim ve sanal müze uygulamalarının müzenin kendi sunduğu olanaklarla hem sanal gezilerin hem de müze eğitimlerin, pandemi döneminde de etkin bir şekilde yararlanılmaktadır. Derste anlatılan ve paylaşılan linkler doğrultusunda katılımcılar sanal müze gezileri gerçekleştirmişlerdir. Diyarbakır İçkale Müzesi'nden işlenen çevrimiçi dersle öğrenciler müze öncesi, müze anı ve müze sonrası uygulamayı buldukları yerlerden deneyimlemiştir. Müze gezisine katılan sanat eğitimi öğrencileri dersin müzede işlendiği derse yoğun ilgi göstermiştir. Müzeden çevrimiçi işlenen derse katılımın diğer günlerden daha fazla olması ders içeriklerinin zenginleştirilip yeni mekânların oluşturulmasını gündeme getirmektedir. Öğrenciler normalleşmeyle açılan müzelere gidip deneyimlerini derste veya whatsapp grubundan paylaşmıştır. Bunun yanı sıra literatür taramalarıyla müzede bir eserin tematik olarak sergilenişine yönelik araştırmalar yapmış ve kendi seçtikleri bir temayı tarihsel aşamalarıyla sergilemişlerdir.

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Dünyayı etkisi altına alan pandemi yüz yüze eğitimi aksatmış ve dünya genelinde sanal ortamların kullanımına doğru girişimleri hızlandırmıştır. Ara verilen eğitim derslikleri sanal sınıf ortamlarına dönüşerek çevrimiçi platformlarda yürütülmüştür. Yaşanılan dijital çağda, bilgisayar gibi ekran üzerinden okumaların yaygınlaştığı bir dönemde ekranı kullanma ve paylaşma yöntemlerine ilişkin olarak derslerin de çevrimiçi (online) işlenebilmesine yönelik yeni olanaklar pandemi sürecinde daha fazla önem kazanmıştır. Bu çalışmada dünyanın dört bir yanında kapılarını kapatan müzelerin ve eğitim kurumlarının bir ders kapsamında bir araya getirilme çabasına ilişkin süreç aktarılmıştır. Resim-iş öğretmeni lisans programı yedinci yarıyılında işlenen *Müze Eğitimi ve Uygulamaları* dersi okul dışı öğrenme ortamlarının sanat eğitiminde kullanımına yönelik işlenmeye uygun derslerdendir. 2020-2021 eğitim öğretiminin güz döneminde 50 öğrencinin bir temadan yola çıkarak kendilerinin çizdikleri görselleri kâğıt üzerinde sergilemeleri ve kullandıkları objelerin dönemine ilişkin kısa bilgiler vermeleriyle uygulanmıştır. Öğrencilerin uygulama çalışmaları sanal sınıf üzerinden derse katılan öğrencilere ekran paylaşımı üzerinden gösterilmiş ve seçilen temanın süreci hakkında bilgiler paylaşılmıştır. Öğrencilerle müzeye gidmeden çevrimiçi ortamda müze eğitimini ve uygulamayı nasıl gerçekleştirildiğine dair sunulan bu deneyim müzelerin ve okulların pandemi sürecindeki girişimleri açısından da değerlendirilerek yeni çözümler üretmeyi hedeflemektedir. *Müze Eğitimi ve Uygulamaları* dersi dijital platformların kullanımıyla

sanal ortamlara taşınmıştır. Danto (2010:27) müzenin kendini sürekli yeniden düzenlemeye açan bir alan olduğunu belirtmiştir. Müzeler salgın sürecinde de sanatçılara, eğitimcilere, araştırmacılara ulaşabilmek adına çeşitli girişimlerde bulunmuştur. Koleksiyonlarını dijital platforma taşıyan sanal müzeler *Müze Eğitimi ve Uygulamaları* dersine önemli katkılar sunmuştur. Sanal müze uygulamalarını kullanarak dünyanın herhangi bir yerindeki herkese erişimini açan müzeler, izleyicilerini demokratik bir çerçevenin aktif paylaşımcıları ve katılımcıları olmalarında cesaretlendirmektedir (Karadeniz, 2018:78). Sanat eğitimcisi olacak öğretmen adaylarıyla işlenen ders müzelerin sanal uygulamalarını kullanmalarıyla erişilebilirliği mümkün kılmıştır. Bir ders etkinliği olarak planlanan uygulama çalışması için sınıf dışı öğrenme alanlarının sanat eğitiminde çevrimiçi süreçte de müzelerin kullanımından yararlanılmıştır.

Salgının normalleşme sürecinin gerçekleşmesiyle müzeler açılmış ve Diyarbakır Müzesi'nin olanaklarıyla sanal sınıftan ders müzeden gerçekleştirilmiştir. Böylece öğrenciler müzeyi görmüş ve eğitim salonundan haberdar olmuştur. Dersi müzede işlemek ve müzede tematik salonda sergilenen eserlerin gösterilmesi öğrencilerin tematik kavramını anlamalarına ve bu doğrultuda uygulama çalışması yapmalarına imkân vermiştir. Araştırma kapsamında, Diyarbakır Müzesi'nde bulunan "Tematik Sergileme Binası"ndan yola çıkılarak yaptıkları uygulamalar incelenmiştir. Müze öncesinde öğrencilere müze eğitimi, müze eğitiminde kullanılan yöntem ve teknikler anlatılmış, müzelerde yapılan oyun, drama, anlatım, sanatsal etkinlik örnekleri aktarılmıştır. Müze eğitimi çalışmalarından yapılan uygulama örnekleri sunulmuştur. Uygulama çalışmasından örneklerle öğrenciler tarafından bir temadan yola çıkılarak bir nesnenin tanıtımı ve zaman içinde geçirdiği süreç ödev yükleme sistemi üzerinden değerlendirilmiştir. Öğrencilerin müze gezisinden olumlu deneyimler edindikleri uygulama çalışmalarına yansıdığı görülmektedir. Öğrencilerin geçmiş ile günümüz arasında bağlantı kurabildiklerini sağlamıştır. Eğitim, teknoloji ve sanat kurumlarının ortak bulunduğu bu dersin salgın sürecinden sonra öğrencilerde müzeleri gezmeye heveslendireceği ve orada birtakım uygulama yapabileceklerine yönelik hazırlıklı olduğunu sağlamaya çalışmıştır.

Eğitimde dijitalleşmeyle Diyarbakır ili ve çevresinden derse katılan öğrencilerin dışında uzaktan eğitimi fırsat bilen yurtdışında yaşayan bir öğrenci de derse katılabilme olanağı bulmuştur. Dersin bir kısmının müzede gerçekleştirilmesiyle müze eğitiminde müzelerden yararlanma imkânı yaratılmıştır. Katılımın en yoğun olduğu ders müzede çevrimiçi olarak işlenen ders olmuştur. Bu derste öğrencilere Diyarbakır Arkeoloji Müzesi ve eğitim salonu tanıtılarak müzelerin eğitim işlevleri üzerinde durulmuş, müzenin tematik salonundan yola çıkılarak bir uygulama çalışması yaptırılmıştır. Bu aşamada öğrenciler bir nesnenin tarih boyunca gelişimini görsellerle işlemiş müzeye gitmeden kendi tematik salonlarını yaratmışlardır. Uygulama çalışmalarında aydınlatma, haberleşme, ulaşım, ticaret, tekstil temalarından yola çıkılarak geçmişten günümüze değişim ve gelişimlerini kâğıt üzerinde karakalem, sulu boya, guaj boya, akrilik boya, kuru boya malzemeleriyle görsellerini renklendirerek çizmişlerdir. Temalarına yönelik tanıtım yazıları yazıp başlık eklemiştir. Öğrenciler görsellerini ayrıca dijital ortamda düzenleyip uzaktan eğitim sistemi üzerinden açılan ödev yükleme sistemine zamanında yüklemiştir. Sürecin yönetiminde üniversitenin Uzaktan Eğitim ve Araştırma Merkezi bilgi yönetim sistemine sahip olması büyük avantaj sunmuştur. Kısıtlamaların uygulandığı süreçte öğrencilerle iletişimde kalınarak sistem üzerinden mesaj, e-posta ile iletişim kurulmuş; kurdukları whatsapp gruplarında müzelerin aktivitelerine yönelik haberler paylaşılmış ve sanal açılan müzelerin linkleri verilerek öğrencilerin bu müzeleri gezmeleri sağlanmıştır.

Uzaktan eğitim, müze eğitimlerine küçük gruplarla gitmek yerine sanal sınıf ortamında kalabalık gruplarla katılma imkânı sağlamıştır. New York City'deki Museum of Arts and Design'da Gençlik ve Aile Programları Müdürü JV Maranto, sanal öğrenmenin bazı avantajlarını dikkat çekici bulmuştur. "Zoom ve Google Classroom ile dünyanın her yerinden insanlar programlara erişebilme ve etkinliklere katılabilme

imkânı sağladığını sanal bir ortamda yüzlerce kişiyi ağırlayabilme olanaklarının olduğunu ifade etmiştir.” (Akers, 2021). Sergiyi, eseri, etkinliği mekânında deneyimlemek önemlidir ancak evlerden çıkılmayan süreçte bu tür girişimler geçici olması koşuluyla yararlı olmuştur. Uzaktan eğitimle birlikte eğitim alanında ihtiyaç çeşitliliğinin artması, eğitim uygulamalarında yöntem ve içerik geliştirilmesine yönelik yeni düzenlemelerin yapılmasını gerekli kılmaktadır. Doğrudan çevrimiçi dijital platformlarda, pazarlanan sergiler, atölye çalışmaları, program ve içerikler artırılmalı, eğitim faaliyetlerinde arşivlerden araştırma yapabilmeye teşvik edilmelidir. Okul dışı öğrenme ortamlarının, müze ve ören yerlerinin dijitalleşme kullanımını hayata geçirirken, salgın döneminde müzenin kendisini sanal gezi ortamında kitleye sunmaya çalışmalarının artırılması hedeflenmelidir. Uzaktan eğitimde beklenen düzeyde verim alınabilmesi için alt yapı yetersizliği ve teknolojiye erişimde sınıfsal eşitsizliklerin kaldırılması, herkesin akıllı telefona, bilgisayara, internete ulaşması sağlanmalıdır. Ayrıca mevcut derslerin içerikleri, çeşitli materyallerle zenginleştirilerek gereksinimleri karşılayacak düzeye getirilmesine yönelik çalışmaların yapılması önemli etki sağlayacaktır. Eğitimin aksamaması adına daha sürdürülebilir bir gelecek için planlar, yöntem ve teknikler çözümler üretilmeye devam edilmelidir.

Salgın öncesinde sanal müzecilik uygulamasına geçmiş olan müzeler teknolojiyi etkin kullanarak salgın sürecini etkili biçimde yönetebilirken henüz geçmeyen müzelerin teknolojiyi etkin biçimde kullanmaları gerekliliği; sanal gerçeklik aracılığıyla koleksiyonları ve eğitim etkinliklerini deneyime açmaları; yeni ve çağdaş içerikler üretmeleri gündeme gelmiştir. Dünya genelinde izleyici kazanan, çevrim içi sergilerini paylaşma şansı bulan müzelerin toplumsal işlevlerini ve özellikle eğitim işlevini kendi sayfaları üzerinden, uzaktan ve dijital olanakları kullanarak yürütmeye devam etmeleri (Karadeniz, 2020:982) eğitim programları için önemli bir kaynaktır. Covid-19 salgınının eğitim üzerindeki önemli etkileri eğitimde dijitalleşmeyle uzaktan öğrenme ihtiyacını ön plana çıkarmıştır. Eğitim öğretimin kesintiye uğratılmadan sürdürülmesiyle açık ve uzaktan eğitime daha fazla yatırım yapılması gerekliliğini göstermiştir. İlerleyen günlerde yüz yüze yapılacak eğitimlerde de uzaktan eğitimin alternatif olmaktan ziyade dersi kalabalık gruplarla işlemek ve derse misafir araştırmacıların, müzecilerin, müze bilim insanlarının katılımını sağlamak, seminerler sunmaları ve müzeleri sanal gezebilmek için yararlanılması gereken bir uygulama olduğunu göstermiştir.

Etik Kurul Belgesi: Bu çalışmada veriler dokümanlardan elde edildiği için etik kurul onayı alınmamıştır.

Çıkar Çatışması Beyanı: Yazar herhangi bir çıkar çatışması beyan etmemiştir.

KAYNAKÇA

- Akers, T. (2021). What Does Museum Education Look Like In A Post-COVID World? *Jing Culture Commence* <https://jingculturecommerce.com/museum-education-post-covid/> Erişim 23 Mayıs 2021
- Can, E. (2020). Coronavirus (Covid-19) pandemisi ve pedagojik yansımaları: Türkiye’de açık ve uzaktan eğitim uygulamaları. *Açıköğretim Uygulamaları Araştırmaları Dergisi AUAd*, 6(2), 11-53. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/1179832>
- Danto, A. C. (2010). *Sanatın sonundan sonra- çağdaş sanat ve tarihin sınır çizgisi*, (Z. Demirsü, Çev.). Ayrıntı Yayınları.
- Dikmen, S. ve Bahçeci, F. (2020). Covid-19 pandemisi sürecinde yükseköğretim kurumlarının uzaktan eğitime yönelik stratejileri: Fırat üniversitesi örneği. *Turkish Journal of Educational Studies*, 7(2), 78-98. <https://doi.org/10.33907/turkjes.721685>
- Erdoğan, N. (2017). *Mardin müzesi müze ve eğitimi ve etkinlikleri*. Mardin Müzesi Müdürlüğü.

- Harvey, O. (2020, 19 Mart). Museums are taking to twitter to give everyone a moment of zen. *Apartment Therapy* <https://www.apartmenttherapy.com/museums-moment-of-zen-twitter-hashtag-36736396> Erişim 7 Mayıs 2021
- İşman, A. (2011). *Uzaktan Eğitim*. Pegem Akademi.
<https://www.pegem.net/dosyalar/dokuman/07072012121911Uzaktan%20e%C4%9Fitim%204.bask%C4%B1.pdf>
- Karadeniz, C. (2018). *Müze, Kültür, Toplum*. İmge Kitabevi.
- Karadeniz, C. (2020). Müzede Dijital Teknolojilerin Kullanımı ve Salgın Sürecinde Dijital Katılım. *İdil Sanat ve Dil Dergisi*, 9(70), 975–984. Doi: 10.7816/idil-09-70-06
- Karadeniz, C. ve Okvuran, A. (2014). A night at the museum: Museum education with Ankara university students at Çorum museum of archeology. *Elementary Education Online*, 13(3), 865-879.
- Kist, C. (2020). Museums, challenging heritage and social media during COVID-19. *Museum & Society*, 18(3), 345-348. <https://journals.le.ac.uk/ojs1/index.php/mas/article/view/3539/3175?acceptCookies=1>
- San, İ. (2018). *Yaratıcı drama ve müze - sanatlar eğitimi*. Yeni İnsan Yayınevi.
- Sanat Atak (2020, 2 Mart). *Louvre müze'sinde corona virüsü paniği*.
<http://www.sanatatak.com/view/louvre-muzesinde-corona-virusu-panigi> Erişim 7 Mayıs 2021
- Sanat Atak (2020, 19 Mart). *Evdeki milyonlara oturdukları yerden gezebilecekleri 12 ünlü müze*.
<http://www.sanatatak.com/view/evdeki-milyonlara-oturduklari-yerden-gezebilecekleri-12-unlu-muze> Erişim 7 Mayıs 2021
- Saraç, H. (2017). Türkiye'de okul dışı öğrenme ortamlarına ilişkin yapılan araştırmalar: İçerik analizi çalışması. *Eğitim Kuram ve Uygulama Araştırmaları Dergisi (EKUAD JETPR)*, 3(2), 60-81.
- Tengiz, F. ve Koç, E. M. (2021). Covid-19 pandemi dönemi İzmir Kâtip Çelebi üniversitesi tıp fakültesi eğitim öğretim deneyimi. *Tıp Eğitimi Dünyası*, 20(60-1), 67-71.
- Yamamoto, G. T. ve Altun, D. (2020). Coronavirüs ve çevrimiçi (online) eğitimin önlenemeyen yükselişi. *Üniversite Araştırmaları Dergisi*, 3(1), 25-34.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2011). *Nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık.
- YÖK (Yükseköğretim Kurulu). (2020). *Basın Açıklaması 06 Mart 2020*
<https://covid19.yok.gov.tr/Documents/alinan-kararlar/03-uzaktan-egitime-iliskin-alinan-karar.pdf>

İnternet Erişimi: (4 Mayıs 2021)

Url-1. < <http://www.dicle.edu.tr/tr/birimler/uzaktan-egitim-uygulama-ve-arastirma-merkezi>.

İnternet Erişimi: (4 Temmuz 2021)

Url-2. < https://edirne.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2019_06/25162109_1-Muze_EYitimi.pdf

Url-3. < <https://muze.gov.tr/muze-detay?DistId=MRK&SectionId=DBA01>